

**Podmínky vzdělávání – RVP GV/SOV/IVP
Výuka cizího jazyka u žáků se SPU
Hodnocení žáků se specifickými poruchami učení**

Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání

► **Vymezuje**

- Klíčové kompetence (6)
- Vzdělávací oblasti (8)
- Průřezová témata (5)

Struktura RVP GV

Klíčové kompetence

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence k podnikavosti

Průřezová témata

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Část D

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- ▶ Úpravy vzdělávání zahrnují (obecně)
 - Principy individualizace a diferenciacce
 - Využití speciálně pedagogické a pedagogické intervence
 - Speciálně pedagogická intervence = zajištění předmětů speciálně pedagogické péče pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními, které jsou zaměřeny na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácviku sociální komunikace, zrakové stimulace apod.
 - Pedagogická intervence = vzdělávání žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku.

Podmínky vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

- ▶ Uplatňování principu diferenciacce a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností a při stanovování obsahu, forem i metod výuky;
- ▶ Zabezpečit všechna stanovená podpůrná opatření při vzdělávání žáků;
- ▶ Umožnit ze závažných zdravotních důvodů uvolnění zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu nebo z provádění určitých činností
- ▶ Zohlednit druh, stupeň a míru postižení nebo znevýhodnění při hodnocení výsledků vzdělávání
- ▶ Spolupráci se zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství (zejména při tvorbě IVP);

▶ ŠVP je upraveno dle potřeb žáků se ZP/ZV

- Upravit a formulovat očekávané výstupy vzdělávacích oborů tak, aby byly pro tyto žáky z hlediska jejich možností reálné a splnitelné, a těmto výstupům přizpůsobit i výběr učiva;
- Umožnit v ŠVP, pokud zdravotní postižení neumožňuje realizaci vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru nebo jeho části, nahradit příslušný vzdělávací obsah nebo jeho část příbuzným nebo jiným vzdělávacím

obsahem, který lépe vyhovuje vzdělávacím možnostem žáků;

- Uplatňovat alternativní formy komunikace - znaková řeč, Braillovo písmo, náhradní formy komunikace;
- Umožnit v odůvodněných případech osobní asistenci v souladu s legislativou.
- Zavedení speciálně-pedagogické/ pedagogické intervence
- Současně je uvedeno, jaké kompenzační pomůcky, speciální učebnice, apod. budou použity
- Vyšší časové dotace

RVP SOV- Kuchař / Kadeřník

- ▶ Část D RVP daných oborů
- ▶ Vzdělávání žáků se ZP/ZV - žáků se SPU
 - Zdůraznění nadání žáků
 - Nutnost znalostí z oboru SPU u učitele
 - Vhodné metody, formy výuky a hodnocení (individuální tempo, nahrazení psaní dlouhých textů, alternativní formy zkoušení, ...)
 - Kompenzační pomůcky - počítače, barevné čtení
 - Žáci již přichází s nastavenými podmínkami podpory
 - Předměty speciálně pedagogické péče/speciální vyučovací předměty

Úprava obsahu vzdělávání u žáků s SPU

- ▶ Obsah vzdělávání žáků s SPU se nijak výrazně **neliší** od obsahů majority
- ▶ **Nezbytný** kvalifikovaný personál, vhodné podmínky vzdělávání, spolupráce s poradenským centrem
- ▶ Nutnost posilování dovedností čtení a psaní, schopnosti porozumět textu, práce s učebnicí, didaktickým materiálem
- ▶ **Kompetence k učení a řešení problémů** ovlivněny
 - Podporovat koncentraci, „potlačovat“ hyperaktivitu, impulzivitu a nežádoucí projevy

- ▶ Komunikace = obtíže při písemné komunikaci
 - Záležitost nápravy čtení, psaní a pravopisu
- ▶ **SPU = podávané výkony neodpovídají rozumové úrovni**
 - Hyperaktivita, nesoustředěnost, impulzivita, zhoršená koordinace
- Formy vzdělávání a podpory studentů se specifickými poruchami učení**
Formy vzdělávání a podpory studentů s SPU
- ▶ Vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se uskutečňuje
 - ve školách samostatně zřízených pro tyto žáky;
 - v samostatných třídách, odděleních nebo studijních skupinách s upravenými vzdělávacími programy;
 - formou individuální integrace do běžných tříd.
 - Zřízeno na základě odstavce 9 paragrafu 16 Školského zákona č. 561/2004 Sb. v aktuálním znění

Připomenutí

Podpora studenta se SPU ve školním prostředí

- ▶ **Výchovný poradce**
 - Kariérní poradenství
 - Prevence školní neúspěšnosti, patologických jevů v chování
- ▶ **Speciální pedagog**
 - Individuální/skupinová péče
 - Dys-kabinety/kroužky - systematická reedukační péče
 - Podpora při integraci žáka
 - Metodická podpora pedagogů
- ▶ **Školní psycholog**
 - Intervence v případě psychických obtíží
 - Depistáž při zápisu do 1. třídy - detekce obtíží
 - Koordinace poradenských služeb ve škole

Pedagogicko-psychologická poradna

- **Tým**
 - Speciální pedagog
 - Sociální pracovník
 - Psycholog
- **Klíčové činnosti (3 - 19 let):**
 - **Komplexní diagnostika (ZŠ i SŠ)**
 - Psychologická, sociální a speciálně pedagogická
 - Diagnostika **školní zralosti**
 - **Návrh vzdělávání** (jeho úprava), změny ve vzdělávání
 - **Reedukace specifických poruch učení**
 - **Profesní poradenství**
 - Diagnostika školního klimatu
 - Programy **prevence sociálně patologických jevů** v chování
 - Koordinace činností s metodikem prevence
 - **Individuální a skupinové aktivity** v poradně i ve školách
 - **Metodická podpora škola a jejich pracovníků** při vzdělávání

Individuální vzdělávací plán

- ▶ v. č. 27/2016 Sb.
- ▶ Umožňuje upravit vzdělávání pro studenta s SPU tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi
- ▶ Zpracování a provádění IVP zajišťuje **ředitel školy** s písemným doporučením školského poradenského zařízení na základě žádosti žáka nebo jeho zákonného zástupce
- ▶ IVP vychází z **učebních dokumentů školy (ŠVP)**

Individuální vzdělávací plán

- ▶ Musí být vypracován bez zbytečného odkladu, nejpozději 1 měsíc ode dne, kdy škola obdržela doporučení a žádost zletilého studenta/zákonných zástupců

- ▶ IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku (nejméně 1krát ročně)
- ▶ Za implementaci odpovídá ředitel
 - Podílí se učitelé daných předmětů pro něž je IVP vypracovááno, školské poradenské zařízení rodiče i žák samotný
- ▶ Školské poradenské zařízení poskytuje podporu a vyhodnocuje dodržování stanovených postupů a opatření - informuje ředitele o nedodržení IVP

Obsah individuálního vzdělávacího plánu

- ▶ Identifikační údaje studenta
- ▶ Údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem
- ▶ Údaje o pedagogických pracovnících podílejících se na vzdělávání studenta
- ▶ Úpravách obsahu vzdělávání žáka
- ▶ Časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání
- ▶ Úpravách metod a forem výuky a hodnocení studenta
- ▶ Případné úpravě výstupů ze vzdělávání studenta
- ▶ Dále obsahuje jméno pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým škola spolupracuje při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka

Výuka cizího jazyka u žáků se specifickými poruchami učení

- ▶ Ne vždy má žák s SPU obtíže při osvojování cizího jazyka
- ▶ Výběr jazyka je individuální
 - Němčina problematické členy podstatných jmen, složená slova
 - V angličtině zvuková a grafická stránka jazyka
- ▶ **Při rozhodování o volbě cizího jazyka u žáků s SPU je důležitý:**
 - Typ dyslexie
 - Levohemisférová (čtou s porozuměním, domýšlejí text) - lepší v angličtině
 - Pravohemisférová (slabikují, přesné čtení) - lepší v němčině
 - Zájem o výuku (práce na PC - hry - pozitivně ovlivňují zájem)

- Osobnost učitele (metodická zdatnost, přístup k výuce)
- Bydliště (příhraniční oblasti - němčina)
- Negativní transfer (je vhodné volit výrazně rozdílné jazyky: ne Rj a Čj)
- Využití znalostí rodičů (nemusí být vždy přínosné)

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

▶ Čtení

- Záměny písmen: the - hte; der - red
- Domýšlení textu, dvojité čtení = problematické dekódování
- Výkon postižen v rychlosti, správnost, technice čtení a porozumění

▶ Psaní

- Přesmykování (from - form), vynechávání písmen (mother - moth)
- Vynechávání krátkých slov, fonetické psaní (train - trejn)
- Obtížné rozlišování hlásek a jejich pořadí
 - Schreibst - schreibst / Older - oldest
- Písemný projev může být ovlivněn dysgrafií

▶ Řeč

- Nedostatky v osvojení Čj ovlivňují osvojování cizího jazyka
- Nedostatečně rozvinuté složky řeči brzdí osvojování - gramatika, slovní zásoba, jazykový cit

▶ Porozumění mluvené řeči

- Zejména ve vyšších ročnících - snížená orientace v pokynech, úkolech
- Problémy s orientací = negativní vliv na motivaci = zhoršení známek

▶ Artikulace

- Součást vývoje motoriky, pohybové koordinace a sluchové percepce
- Nesprávná artikulace v mateřském jazyce ovlivní jazyk cizí

- Pokud dítě nezvládá např. slovo lokomotiva - obtíže ve slově Apfelsaft
- Při špatné výslovnosti slova roleta - obtíže ve slovech word/world
- ▶ **Jazykový cit a gramatická pravidla**
- ▶ **Pracovní paměť**
 - Problém při vykonávání více úkolů současně
 - Oslabení dlouhodobé paměti vede k nutnosti opakovat se učit dny v týdnu, číslovky, apod.
- ▶ **Automatizace**
 - Projevuje se velmi intenzivně zejména v cizích jazycích
 - Učitel má dojem, že vše mnohokrát opakuje, v jedné hodině je vazba zvládnuta, v následující je nutné ji znovu naučit.
- ▶ **Motorika a prostorová orientace**
 - Potíže při orientaci v textu, na stránce, zápisu slovíček

Principy vyučování cizího jazyka

- ▶ **Multisenzoriální vyučování**
 - Propojení zraku, sluchu, hmat a kinestetické vnímání
 - Soustavné kombinování řeči a konkrétních úkolů s obrázky, pohybovými úkoly
- ▶ **Komunikativní přístup**
 - Podporování dovedností vnímat mluvíčího, rozumět sdělení, vyjádření vlastních pocitů, potřeb a myšlenek k aktivní účasti ve výuce
- ▶ **Strukturovaný postup**
 - Zafixování hláska - písmeno, hláskové stavby slov, vět, syntaxe
 - Možnost využívání globálního čtení (pouze zpočátku)
- ▶ **Sekvenční postup**
 - Postup od již osvojeného k novému učivu malými krůčky
- ▶ **Kumulativní princip**

- Zařazování nových poznatků k již osvojeným vědomostem
- ▶ **Respektování individuality dítěte**
 - Přístup k výuce respektující schopnosti dítěte
- ▶ **Mateřská metoda**
 - Dítě si osvojuje cizí jazyk identickým způsobem, jakým se seznamuje s mateřským jazykem
 - Ve vazbě na konkrétní situaci k opakování
 - Začíná se poslechem, vnímáním všemi smysly, snaha porozumět kontextu a teprve poté se vyjadřovat
- ▶ **Respektování stylů učení**
 - Nevhodné metodické postupy mohou vést ke stresu a neschopnosti zvládat více úkolů současně
 - Většina žáků s SPU preferuje globální styl učení
 - Vyhovuje jim konverzace, učení na základě opakování v různých situacích
 - Jiní žáci potřebují gramatické přehledy a tabulky
 - Výuka tak musí vycházet z pochopení individuality

Klasifikace studentů se SPU

- ▶ Z. č. 561/2004 Školský zákon (§ 51)
 - Hodnocení: Klasifikace / Slovní hodnocení / Kombinace způsobů
 - *(4) U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka. Výsledky vzdělávání žáka v základní škole speciální se hodnotí slovně.*
- ▶ Hodnocení poskytuje zpětnou vazbu, která by měla žáka motivovat ke zlepšení - zároveň však také ocenit snahu studenta

Základní charakteristiky hodnocení

- ▶ Hodnocení je nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu
 - Posuzuje úroveň studenta v daném období

- Dlouhodobý proces
- ▶ Různé formy
 - Klasifikace/Slovní/Odměna/Souhlas/Vytyčení chyby/Trest
- ▶ Funkce hodnocení
 - Motivační
 - Kontrolní
 - Výchovná
 - Diagnostická
 - Regulační
- ▶ Nutnost vhodné formy hodnocení a jeho plánování
 - Soustavná klasifikace nedostatečnou vede k demotivaci

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování

č.j.: 13 711/2001-24 (ZŠ, SŠ, SOV)

Čl. V - Hodnocení a klasifikace žáka

- ▶ Způsob hodnocení a klasifikace žáka **vychází ze znalosti příznaků** postižení a **uplatňuje se ve všech** vyučovacích **předmětech** a na všech stupních vzdělávání.
- ▶ Při způsobu hodnocení a klasifikaci žáků je třeba **zvýraznit motivační složku** hodnocení, **hodnotit jevy, které žák zvládl**. Při hodnocení se doporučuje užívat **různých forem** hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.
- ▶ Při klasifikaci žáků ve věku plnění povinné školní docházky se **doporučuje upřednostnit širší slovní hodnocení**

Zásady hodnocení u žáků s SPU:

- Hodnocení by mělo být pozitivně motivační a objektivní

- Reflektuje, co žák zvládnul
- Jak žák dovede zpracovat a použít již osvojené strategie a postupy řešení
- Hodnocení postupu a zlepšení
- Vymezení chybovosti - zpětná vazba

▶ **Slovní hodnocení**

- Umožňuje postihnout celkový vývoj dovedností žáka
- Lze naznačit směr vývoje studenta

▶ **Formativní hodnocení**

- Průběžné interaktivní hodnocení
- Založeno na aktivní roli studenta ve vzdělávání, posiluje motivaci, rozvoj klíčových kompetencí a sebevědomí
- Cílem je rozvoj vlastního sebehodnocení studenta, aby sám uměl rozpoznat, zda probíranou látku či dovednosti již plně ovládá, nebo ještě ne.

▶ **Podmínky pro využití formativního hodnocení**

- Podporující prostředí, zpětná vazba, stanovování konkrétních učebních cílů, užívání vhodných výukových strategií a aktivní učení.

▶ **Formy formativního hodnocení**

- Zpětná vazba je zaměřena na sledování vývoje procesu učení v čase (jak se žák učí) - motivující
- **Metoda test-retest** (aplikace identického testu v různých fázích probírání látky a reflexe)
- **Dotazovací techniky** v průběhu výuky
- **Hodnotící komentář** zaměřený na zhodnocení míry dosahování stanoveného cíle
 - Žák nejdříve sám identifikuje co mu jde a co ne

- Následně mu jeho názor potvrdíme s tím, že zjistíme, proč se žákovi nedařilo, a nabídneme mu možnosti, jak by mohlo být dosaženo zlepšení